

Predmet C-723/23 [Amilla]ⁱ**Sažetak zahtjeva za prethodnu odluku sastavljen na temelju članka 98.
stavka 1. Poslovnika Suda****Datum podnošenja:**

28. studenoga 2023.

Sud koji je uputio zahtjev:

Juzgado de lo Mercantil n.º 3 de Gijón (Španjolska)

Datum odluke kojom se upućuje zahtjev:

13. listopada 2023.

Tužitelj:

Agencia Estatal de la Administración Tributaria

Tuženici:

VT

UP

Predmet glavnog postupka

Stečajni postupak – Zahtjev stečajnog dužnika (tuženika u ovom predmetu) da mu se odobri otpust nepodmirenog duga – Prigovor jednog od vjerovnika (tužitelja u ovom predmetu) na odobrenje navedenog otpusta – Osnova za prigovor: utvrđenje odgovornosti dužnika kao osobe koja je proglašena solidarno krivom za stečaj treće osobe

Predmet i pravna osnova zahtjeva za prethodnu odluku

Zahtjev za prethodnu odluku o valjanosti/tumačenju – Članak 267. UFEU-a – Usklađenost nacionalnih odredbi s Direktivom (EU) 2019/1023 – Uvodna izjava 79. te članci 20. i 23. Direktive 2019/1023 – Pojam i doseg dužnikova

ⁱ Naziv ovog predmeta je izmišljen. On ne odgovara stvarnom imenu nijedne stranke u postupku.

nepoštenog postupanja ili postupanja u zloj vjeri – Načelo potpunog otpusta duga
– Postupak druge prilike: subjektivne iznimke ili objektivne iznimke

Prethodna pitanja

1. Treba li članak 23. stavak 1. Direktive (EU) 2019/1023 Europskog parlamenta i Vijeća od 20. lipnja 2019. o okvirima za preventivno restrukturiranje, otpustu duga i zabranama te o mjerama za povećanje učinkovitosti postupaka koji se odnose na restrukturiranje, nesolventnost i otpust duga i o izmjeni Direktive (EU) 2017/1132 Europskog parlamenta i Vijeća o određenim aspektima prava društava (Direktiva o restrukturiranju i nesolventnosti) tumačiti na način da mu se protivi nacionalno pravno pravilo poput članka 487. stavka 1. točke 4. Texta Refundido de la Ley Concursal (pročišćeni tekst Stečajnog zakona), kako je izmijenjen Leyem 16/2022, de 5 de septiembre (Zakon br. 16/2022 od 5. rujna), s obzirom na to da su u pojam dužnikova „[nepoštenog] postupa[nja] [...] ili u zloj vjeri” uključena njegova ponašanja koja se odnose na vjerovnike trećih osoba, koji se ne nalaze na popisu vjerovnika u njegovu vlastitom stečajnom postupku za fizičke osobe?

2. Je li članak 487. stavak 1. točka 4. pročišćenog teksta Stečajnog zakona, kako je izmijenjen Zakonom br. 16/2022 od 5. rujna, u skladu s člankom 20. Direktive (EU) 2019/1023 Europskog parlamenta i Vijeća od 20. lipnja 2019. o okvirima za preventivno restrukturiranje, otpustu duga i zabranama te o mjerama za povećanje učinkovitosti postupaka koji se odnose na restrukturiranje, nesolventnost i otpust duga i o izmjeni Direktive (EU) 2017/1132 Europskog parlamenta i Vijeća o određenim aspektima prava društava (Direktiva o restrukturiranju i nesolventnosti), s obzirom na to da se njime predviđa iznimka u okviru postupka druge prilike kojom se sprečava provedba potpunog otpusta duga?

3. Je li članak 487. stavak 1. točka 4. pročišćenog teksta Stečajnog zakona, kako je izmijenjen Zakonom br. 16/2022 od 5. rujna, u skladu s člankom 20. stavkom 2. i uvodnom izjavom 79. Direktive (EU) 2019/1023 Europskog parlamenta i Vijeća od 20. lipnja 2019. o okvirima za preventivno restrukturiranje, otpustu duga i zabranama te o mjerama za povećanje učinkovitosti postupaka koji se odnose na restrukturiranje, nesolventnost i otpust duga i o izmjeni Direktive (EU) 2017/1132 Europskog parlamenta i Vijeća o određenim aspektima prava društava (Direktiva o restrukturiranju i nesolventnosti), s obzirom na to da se nacionalnim pravnom pravilom ne razmatra dužnikova pojedinačna situacija i da se pritom upućuje na objektivnu iznimku, a španjolski sudovi ne mogu ocjenjivati subjektivne okolnosti u kojima se nalazi dužnik koji pokreće postupak druge prilike?

Navedene odredbe prava Unije

Uvodna izjava 79. te članci 20. i 23. Direktive (EU) 2019/1023 Europskog parlamenta i Vijeća od 20. lipnja 2019. o okvirima za preventivno restrukturiranje, otpustu duga i zabranama te o mjerama za povećanje učinkovitosti postupaka koji se odnose na restrukturiranje, nesolventnost i otpust duga i o izmjeni Direktive (EU) 2017/1132 (Direktiva o restrukturiranju i nesolventnosti)

Navedene odredbe nacionalnog prava

Real Decreto Legislativo 1/2020, de 5 de mayo, por el que se aprueba el texto refundido de la Ley Concursal (Kraljevska zakonodavna uredba 1/2020 od 5. svibnja kojom se odobrava pročišćeni tekst Stečajnog zakona), kako je izmijenjen Leyem 16/2022, de 5 de septiembre, de reforma del texto refundido de la Ley Concursal, para la transposición de la Directiva (UE) 2019/1023, de 20 de junio de 2019 (Zakon br. 16/2022 od 5. rujna o izmjeni pročišćenog teksta Stečajnog zakona za prenošenje Direktive (EU) 2019/1023 od 20. lipnja 2019.; u daljnjem tekstu: TRLC)

Osobito:

Članak 486. TRLC-a

Članak 487. stavak 1. točka 4.° TRLC-a

Sažet prikaz činjenica i glavnog postupka

- 1 U ovom se sporu AGENCIA ESTATAL DE LA ADMINISTRACIÓN TRIBUTARIA (Državna agencija za poreznu upravu, Španjolska; u daljnjem tekstu: AEAT), u svojstvu vjerovnika, incidentalnim zahtjevom podnesenim u okviru stečajnog postupka koji se odnosi na dužnika, fizičku osobu VT, protivni zahtjevu za otpust nepodmirenog duga koji je podnio navedeni dužnik. Razlog za prigovor koji je iznio AEAT temelji se na tome da u pogledu osobe VT postoji okolnost predviđena člankom 487. stavkom 1. točkom 4° TRLC-a, kako je izmijenjen Zakonom br. 16/2022 od 5. rujna. U skladu s tim člankom 487. stavkom 1. točkom 4.° TRLC-a, dužnik koji je fizička osoba ne može ishoditi otpust nepodmirenog duga ako je tijekom deset godina koje su prethodile njegovu zahtjevu za otpust utvrđena njegova odgovornost presudom u kojoj se proglašava osoba kriva za stečaj treće osobe, a u kojoj je on proglašen solidarno krivom osobom. Međutim, ako je dužnik na datum podnošenja zahtjeva za otpust u cijelosti podmirio svoje obveze, može ostvariti pravo na otpust nepodmirenog duga.
- 2 Činjenični podaci potrebni za usmjeravanje pravnog spora u ovom predmetu mogu se sažeti na sljedeći način:

- 3 U okviru stečajnih postupaka br. [1] i [2], koji se odnose na trgovačka društva BLANCO Y NARANJA, S. L., odnosno MALVA Y NARANJA, S. L., te presuda Juzgada de lo Mercantil número 3 de Oviedo (Trgovački sud br. 3 u Oviedu, Španjolska) sa sjedištem u Gijónu, donesenih 23. studenoga 2020. odnosno 20. travnja 2021., utvrđeno je da su oba trgovačka društva KRIVA ZA STEČAJ.
- 4 Osoba VT i njegova supruga, osoba UP, bili su solidarni upravitelji tih dvaju trgovačkih društava. Zbog toga se u obje presude, osim što se navedena trgovačka društva proglašavaju KRIVIMA ZA STEČAJ, određuje da su osoba VT i osoba UP **osobe solidarno krive za stečaj u okviru ranijih stečajnih postupaka u kojima se utvrđivala odgovornost.** Kao posljedica prethodno navedenog, tim je dvama presudama osobi VT i osobi UP naložen niz mjera za sankcioniranje: i. nemogućnost upravljanja imovinom drugih osoba i zastupanja ili upravljanja bilo kojom osobom u promjenjivom razdoblju; ii. gubitak svih prava koja imaju kao stečajni vjerovnici ili vjerovnici stečajne mase; iii. nalaganje osobi VT i osobi UP zajedničkog i solidarnog plaćanja negativnog vlasničkog kapitala – 280 468,64 eura u slučaju trgovačkog društva BLANCO Y NARANJA, S. L. odnosno 62 035,91 eura u slučaju trgovačkog društva MALVA Y NARANJA, S. L.– te iv. plaćanje nastalih postupovnih troškova.
- 5 Protiv tih dviju prvostupanjskih presuda podnesene su dvije zasebne žalbe Audienciji Provincial de Asturias (Provincijski sud u Asturiji, Španjolska). O tim je žalbama odlučeno presudama koje je prvo vijeće navedene Audiencije Provincial de Asturias (Provincijski sud u Asturiji) donijelo 8. ožujka 2022. odnosno 1. ožujka 2022. U te se dvije presude i. zadržava kvalifikacija obaju trgovačkih društava kao KRIVIH ZA STEČAJ; ii. osobu VT i osobu UP i dalje se određuje kao **osobe solidarno krive za stečaj** u tim stečajnim postupcima te se iii. zadržavaju zabrane izrečene osobi VT i osobi UP i njihovo trajanje, gubitak prava te nalaže zajedničko i solidarno plaćanje tim osobama (prvom od dviju presuda predviđa se smanjenje plaćanja negativnog vlasničkog kapitala s 280 468,64 eura na 169 085,24 eura; suprotno tomu, u drugoj od tih presuda iznos plaćanja ostaje nepromijenjen). Žaliteljima se u objema presudama nalaže snošenje troškova nastalih u okviru tog drugostupanjskog postupka.
- 6 Osoba VT, koja je imala poteškoća s podmirivanjem svojih dugova i koja je djelovala u svojstvu fizičke osobe poduzetnika, pokušala je sklopiti izvansudsku nagodbu o plaćanju s vlastitim vjerovnicima, pri čemu je u tu svrhu podnijela odgovarajući zahtjev Cámara de Comercio de Gijón (Gospodarska komora u Gijónu, Španjolska).
- 7 Budući da se ta izvansudska nagodba o plaćanju nije mogla sklopiti, stečajni izmiritelj osobe VT podnio je Juzgadu de lo Mercantil número 3 de Oviedo (Trgovački sud br. 3 u Oviedu), sa sjedištem u Gijónu, zahtjev u kojem je tražio da se protiv osobe VT pokrene stečajni postupak.

- 8 Rješenjem navedenog suda od 21. siječnja 2020. pokrenut je protiv fizičke osobe VT stečajni postupak zbog izostanka izvansudske nagodbe.
- 9 Rješenjem tog suda od 8. veljače 2021., u stečajnom postupku protiv osobe VT utvrđena je njezina **NESOLVENTNOST**.
- 10 Osoba VT zatražila je otpust nepodmirenog duga dopisom koji je navedeni sud zaprimio 2. veljače 2023.
- 11 Zastupnik AEAT-a izričito se usprotivio tom zahtjevu za otpust na temelju članka 487. stavka 1. točke 4. TRLC-a i zbog razloga koji su u njemu navedeni. Suprotno tomu, upravitelj u slučaju nesolventnosti slaže se sa zahtjevom stečajnog dužnika. Kao posljedica tog AEAT-ova prigovora, pokrenut je odgovarajući postupak u slučaju nesolventnosti.

Ključni argumenti stranaka glavnog postupka

- 12 **AEAT** smatra da se na stečajnog dužnika (osobu VT) primjenjuje iznimka predviđena člankom 487. stavkom 1. točkom 4.º TRLC-a, kako je izmijenjen Zakonom br. 16/2022 od 5. rujna za prenošenje Direktive (EU) 2019/1023 Europskog parlamenta i Vijeća od 20. lipnja 2019., s obzirom na to da je utvrđena njegoova solidarna odgovornost presudom u kojoj se proglašava osoba kriva za stečaj treće osobe, a da pritom navedeni dužnik nije u potpunosti podmirio svoje obveze.
- 13 **Stečajni dužnik, osoba VT**, pak smatra da je kao dužnik djelovao u dobroj vjeri u odnosu na „vlastite vjerovnike” jer je proglašen solidarno krivim u okviru stečajnog postupka protiv pravnih osoba kojima je bio solidarni upravitelj, u svojstvu solidarnog jamca. Osim toga, smatra da zla vjera upravitelja u odnosu na vjerovnike treće osobe ne ograničava pristup dužnika pravu na otpust nepodmirenog duga prema njegovim vjerovnicima. Također smatra da je nacionalnim propisom utvrđena zabrana otpusta utemeljena na okolnosti objektivne odgovornosti koju ne ocjenjuje sud, što je protivno sustavu uspostavljenom Direktivom o zabrani koji se temelji na subjektivnoj odgovornosti, odnosno sustavu u kojem se uzimaju u obzir dužnikove subjektivne okolnosti prema kojima se može odrediti je li dužnik postupao nepošteno. To nije moguće u okviru trenutnog nacionalnog pravnog pravila na način kako je ono preneseno. Stečajni dužnik također smatra da je važeće španjolsko pravno pravilo restriktivnije od ranije verzije TRLC-a. Ranija verzija članka 487. nije sadržavala postojeće ograničenje iz stavka 1. točke 4.º. Time je novo pravno pravilo postalo pravilo za izricanje sankcija, tako da ga se, prema njegovu mišljenju, ne može primijeniti na dužnike koji su zatražili pokretanje stečajnog postupka prije njegova stupanja na snagu jer bi, kao što to tvrdi, bilo protivno Constituciónu Española (španjolski Ustav) retroaktivno primijeniti pravilo za izricanje sankcija na činjenične situacije koje su postojale prije njegova stupanja na snagu.

- 14 **Upravitelj u slučaju nesolventnosti** pak tvrdi da se ne može smatrati da je dužnik prema nacionalnom pravu postupao nepošteno ili u zloj vjeri u odnosu na vjerovnike dok se zaduživao, tijekom postupka u slučaju nesolventnosti ili tijekom otplate duga. Sav otpušteni dug potječe od dvaju društava čiji su dužnik i njegova supruga, osoba UP, bili članovi, solidarni upravitelji i solidarni jamci, tako da su teško mogli postupati nepošteno dok su se zaduživali ili tijekom postupka u slučaju nesolventnosti i otplate duga. Kad je osoba VT zatražila pokretanje vlastitog stečajnog postupka, već joj je bila oduzeta cjelokupna imovina koju je trebalo likvidirati kako bi se pokrila potraživanja, tako da su za dužnika nastupile subjektivne okolnosti za ostvarivanje prava na otpust. Upravitelj u slučaju nesolventnosti također smatra da je prijelazna odredba 1. stavak 3. točka 6.° Zakona br. 16/2022, kojom se utvrđuje primjena tog pravnog pravila na zahtjeve za otpust duga podnesene nakon njezina stupanja na snagu (do čega je došlo 26. rujna 2022.), neustavna jer se njome povređuje članak 9. stavak 3. španjolskog Ustava, kojim se utvrđuje načelo zabrane retroaktivne primjene odredbi kojima se izriču strože sankcije ili kojima se ograničavaju pojedinačna prava te načelo pravne sigurnosti.
- 15 Kad je riječ o prikladnosti da se Sudu Europske unije uputi zahtjev za prethodnu odluku zbog moguće neusklađenosti članka 487. stavka 1. točke 4.° TRLC-a s Direktivom (EU) 2019/1023 (sud koji je uputio zahtjev postavio je to pitanje strankama), **AEAT** se protivi upućivanju i pritom u biti tvrdi da ne postoji povreda Direktive 2019/1023, s obzirom na to da popis iz njezina članka 23. stavka 4. nije iscrpan i da se navedena direktiva ne primjenjuje na fizičke osobe koje nisu poduzetnici. **Stečajni dužnik** smatra da se nacionalnim propisom povređuju članak 20., članak 23. stavak 1. i uvodna izjava 79. Direktive. **Upravitelj u slučaju nesolventnosti** se pak slaže s upućivanjem zahtjeva za prethodnu odluku jer se sporna odredba, članak 487. stavak 1. točka 4.° TRLC-a, kako je izmijenjen Zakonom br. 16/2022 od 5. rujna, izravno protivi sadržaju članka 23. Direktive 2019/1023.

Sažet prikaz obrazloženja zahtjeva za prethodnu odluku

- 16 Člankom 23. Direktive državama članicama dopušta se da zadrže ili uvedu odredbe kojima se uskraćuje ili ograničava pristup otpustu duga ako je poduzetnik postupao nepošteno ili u zloj vjeri u odnosu na „vjerovnike”. U ovom slučaju, iznimke predviđene u nacionalnom zakonodavstvu, među kojima je i ona iz članka 487. stavka 1. točke 4.° TRLC-a, obuhvaćaju slučajeve u kojima nacionalni zakonodavac smatra da je dužnik postupao nepošteno ili u zloj vjeri, pri čemu se javlja dvojba u pogledu valjanosti navedenog pravnog pravila u odnosu na Direktivu Zajednice, s obzirom na to da se čini da se u pravnom pravilu Zajednice upućuje na dužnikovo nepošteno postupanje ili postupanje u zloj vjeri u odnosu na vlastite vjerovnike, a ne u odnosu na vjerovnike treće osobe, iako im je dužnik trebao odgovarati u svojstvu solidarnog upravitelja i solidarnog jamca, tim više što je u stečajnom postupku protiv dužnika koji je fizička osoba utvrđena njegova NESOLVENTNOST.

- 17 Slijedom toga, sud koji je uputio zahtjev dvoji odnosi li se pojam „vjerovnici” iz članka 23. stavka 1. Direktive isključivo na vjerovnike dužnika u pogledu kojeg se vodi postupak otpusta nepodmirenog duga ili pojam „vjerovnici” u smislu propisa Zajednice uključuje i vjerovnike treće osobe za potrebe otpusta duga dužnika koji je fizička osoba.
- 18 U slučaju koji se ovdje analizira, činjenica da su društva BLANCO Y NARANJA, S. L. i MALVA Y NARANJA, S. L. (kojima je stečajni dužnik bio solidarni upravitelj zajedno sa svojom suprugom, osobom UP) proglašena krivima u okviru stečajnih postupaka protiv dviju trećih osoba, javlja se dvojba jesu li vjerovnici na koje se odnosi članak 23. stavak 1. Direktive isključivo vjerovnici dužnika koji je fizička osoba u stečajnom postupku koji se vodi protiv njega ili pak u navedeni pojam treba uključiti i vjerovnike treće osobe.
- 19 Slijedom toga, Sudu prvo valja postaviti pitanje treba li ograničenje ili iznimku u pogledu pristupa otpustu nepodmirenog duga koji dužnik ima prema vlastitim vjerovnicima proširiti na vjerovnike treće osobe te je li to u skladu s krovnom pojmom „vjerovnici” iz članka 23. stavka 1. Direktive. Drugim riječima: uključuje li doseg pojma „[nepošteno] postup[a]n[e] [...] ili u zloj vjeri” iz članka 23. Direktive postupanje dužnika u odnosu na vjerovnike koji se ne nalaze na popisu vjerovnika u njegovu vlastitom stečajnom postupku za fizičke osobe?
- 20 Stoga se prethodno pitanje upućuje kako bi Sud Europske unije dao obrazloženi odgovor u okviru tumačenja navedene odredbe Direktive i analize je li nacionalni propis, poput članka 487. stavka 1. točke 4.° TRLC-a, u skladu s njegovim tumačenjem u pogledu pojma vjerovnikâ iz članka 23. stavka 1. Direktive i je li, slijedom toga, navedena nacionalna odredba u skladu s Direktivom o nesolventnosti ili joj se protivi.
- 21 Suprotno tomu, potpuni pristup postupku koji može dovesti do potpunog otpusta duga u ovom predmetu nije moguć jer primjena iznimke predviđene u članku 487. stavku 1. točki 4.° TRLC-a sprečava dužnika koji je fizička osoba da pokrene postupak potpunog otpusta utvrđen u članku 20. Direktive jer se od njega zahtijeva da odgovara vjerovnicima treće osobe, čime se ograničava ili sprečava mogućnost ishoda potpunog otpusta njegova duga u odnosu na vlastite vjerovnike.
- 22 Stoga, je li članak 487. stavak 1. točka 4.° TRLC-a u skladu s člankom 20. Direktive? Je li iznimka utvrđena nacionalnim propisom u skladu s onim što se predviđa pravom Unije u smislu postupka koji može dovesti do potpunog otpusta duga?
- 23 Isto tako, sustav pristupa potpunom otpustu koji se predviđa pravnim pravilom Zajednice zahtijeva da se on temelji na subjektivnim okolnostima dužnika, odnosno na njegovoj pojedinačnoj situaciji, pri čemu se u tom pogledu u članku 20. stavku 2. Direktive, kao sudski ili upravni kriteriji subjektivne ocjene dužnikovih uvjeta, navodi da je obveza otplate razmjerna ovršivom ili

raspoloživom dohotku i imovini tijekom razdoblja otpusta. U slučaju o kojem je ovdje riječ, nacionalnim pravnom pravilom ne uzima se u obzir dužnikova pojedinačna situacija, nego je iznimka predviđena člankom 487. stavkom 1. točkom 4.º TRLC-a objektivna, pri čemu španjolski sudovi ne mogu ocjenjivati subjektivne okolnosti u kojima se nalazi dužnik koji pokreće postupak druge prilike, kao što se to predviđa u uvodnoj izjavi 79. Direktive.

- 24 Može li se stoga smatrati da je dužnik prema propisima Zajednice postupao nepošteno ili u zloj vjeri zbog činjenice da je proglašen solidarno odgovornim za stečaj treće osobe, ako u nacionalnom propisu nisu uvedeni kriteriji koji sudovima omogućuju da subjektivno ocijene navedeno postupanje dužnika, koji je u stečajnom postupku za fizičke osobe proglašen nesolventnim?
- 25 S obzirom na to da se sudovi država članica mogu obratiti Sudu s pitanjima o tumačenju ili valjanosti prava Unije ako smatraju da je odluka Suda o tom pitanju potrebna da bi mogli donijeti presudu, u skladu s člankom 267. drugim stavkom UFEU-a, te uzimajući u obzir i činjenicu da se prethodni postupak može pokazati iznimno korisnim kad se pred nacionalnim sudom pojavi novo pitanje tumačenja u općem interesu ujednačene primjene prava Unije ili kad se čini da postojeća sudska praksa ne daje potrebna pojašnjenja u novom pravnom ili činjeničnom okviru, sud koji je uputio zahtjev upućuje Sudu ovaj zahtjev za prethodnu odluku kako bi mogao odlučiti u sporu o kojem je riječ u ovom slučaju.